

A photograph of a baby with light brown hair, wearing a yellow shirt and a white bib, sitting at a wooden table. The baby is holding a red spoon and has some food on their chin. The background is a blurred indoor setting with a white shelf and a green chair. A large green circle is overlaid on the bottom left of the image, containing white text. A blue wave-like shape is at the bottom of the page.

Locatie in beeld.
Pedagogisch werkplan
van onze locatie voor
dagopvang en
voorschoolse educatie
(VE). 2023

Inhoud:

Inleiding.

- *Ik ben in beeld* in het kort
- Voorschoolse educatie (VE)

Nuttige informatie: van dagritme tot stamgroepen.

- Onze locatie
- Stamgroepen
- Beroepskracht-kindratio (BKR)
- Beroepskrachten in opleiding en vrijwilligers

Opvoeden doen we samen.

Met ouders

- Kennismaken en wennen
- De mentor
- Spelinloop
- Elkaar informeren
- Samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen

Door groepsmanagement

- Gedifferentieerd werken
- Beredeneerd werken
- Teamwerk
- Samen kinderen volgen
- Naar een volgende groep of naar de basisschool
- Signaleren van bijzonderheden
- Pedagogisch beleid en praktijk evalueren en borgen
- Pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar

Met andere organisaties

- Doorgaande lijn met het onderwijs
- Samenwerken met andere organisaties

In een rijke uitdagende omgeving.

- Indeling van de ruimte
- Inrichting van de hoeken en plekken
- Geordend materiaal
- Buitenruimte
- Duidelijkheid voor ieder kind

Met ruimte voor initiatief.

- Een vast maar flexibel dagritme
- Baby's en dreumesen
- Overgangen in het dagritme
- Belangrijke onderdelen in het dagritme
- Een begrijpelijke dagindeling voor ieder kind

Altijd in dialoog.

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor autonomie
- Structuur bieden en leidinggeven
- Praten en uitleggen
- Ontwikkeling stimuleren
- Begeleiden van onderlinge interacties

Overige pedagogische kwaliteitseisen.

- Activiteiten waarbij de stamgroep/stamgroepruimte verlaten wordt
- Extra opvang afnemen
- Inzet pedagogisch beleidsmedewerker/coach
- VE-opleidingsplan
- 960 VE-uren verdelen in de periode van 2½ tot 4 jaar
- Onze VE-methode
- Bijzonderheden van onze locatie en gemeentelijke eisen
- Specifieke VE-eisen in onze gemeente

Bijlage 1. De ontwikkelingsgebieden op een rij

Bijlage 2. Gebruikte literatuur

Locatie in beeld.

Pedagogisch werkplan van onze locatie voor dagopvang en voorschoolse educatie (VE).

Naam locatie: Don Boscostraat 2

Adres locatie: Don Boscostraat 2 5611 KW Eindhoven

Op onze locatie is de leidinggevende: Edwin Bakers

Hij krijgt leiding van: Trees Ackerman

Waar in dit pedagogisch werkplan 'ouders' staat, kan ouder(s)/verzorger(s) worden gelezen.

Inleiding.

Dit pedagogisch werkplan is bestemd voor iedereen die benieuwd is naar onze locatie – van ouders en verzorgers tot medewerkers van de GGD. Voor onze eigen pedagogisch professionals is het een naslagwerk. Het pedagogisch werkplan beschrijft de sfeer op onze locatie én de manier waarop we voldoen aan de wettelijke pedagogische kwaliteitseisen.

Het pedagogisch werkplan *Locatie in beeld* ligt in het verlengde van *Ik ben in beeld*: het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG.

Ik ben in beeld in het kort

Kinderen zijn ontdekkers, onderzoekers, kunstenaars, kunstmakers, wetenschappers, handarbeiders – alles is in aanleg aanwezig. En elk kind is uniek. Geboren met een eigen aard en karakter, met aanleg en talent voor de eigen persoonlijke ontwikkeling. Het is aan ons om dat te zien, om ieder kind in beeld te hebben. We verrijken de ontwikkeling van kinderen door dagelijks te kijken naar hun welbevinden en betrokkenheid. Voelt het kind zich goed? En is de betrokkenheid hoog? Dat zijn de vragen die ertoe doen. Met welbevinden en betrokkenheid als kompas krijgen we onmiddellijk feedback over onze inzet en interactie met de kinderen. Doen we de goede dingen? We zien het direct: kijk hoe het kind zich voelt en hoe betrokken het is.

Met vier pijlers stimuleren we dagelijks het welbevinden en de betrokkenheid:

- Opvoeden doen we samen
- In een rijke uitdagende omgeving
- Met ruimte voor initiatief
- Altijd in dialoog

In dit pedagogisch werkplan van de locatie lees je hoe we praktisch invulling geven aan de vier pijlers. In het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG lees je meer over de visie erachter.

Nieuwsgierig naar ons complete pedagogisch beleid? Download [Ik ben in beeld](#)

Nuttige informatie: van dagritme tot stamgroepen.

In dit hoofdstuk: een beschrijving van de locatie, de stamgroepen, de beroepskracht-kindratio en de inzet van beroepskrachten in opleiding.

Onze locatie

Op onze locatie is altijd wel iets te beleven. Kinderen krijgen de aandacht en begeleiding die het nodig heeft. Ons team is enthousiast, betrokken en goed opgeleid. Bovendien hebben wij oog voor ieder kind en geven wij ieder kind persoonlijke aandacht. Daarmee leveren wij een bijdrage aan de ontwikkeling van het kind, ieder op zijn eigen tempo. Bij de Don Boscostraat hebben wij 2 babygroepen, 2 peutergroepen, een Play en meet groep voor expat-kinderen en groepen buitenschoolse opvang voor kinderen van 4-13 jaar.

SPIL

Korein Don Boscostraat is onderdeel van SPIL Don Boscostraat. Samen met Montessorischool de Trinoom werkt het Montessori Korein aan de invulling van een doorgaande Montessori-lijn voor kinderen vanaf 2 maanden tot 13 jaar. In alle groepen van het Montessori Korein gaan we uit van de Montessori-opvoeding. Centraal daarbinnen staat het bevorderen van de zelfstandigheid van het kind.

Passend bij de ontwikkelingsfase van uw kind

Om die zelfstandigheid van kinderen te bevorderen zijn de lokalen zodanig ingericht (de voorbereide omgeving) dat kinderen ook daadwerkelijk tot zelfstandigheid kunnen komen in hun ontwikkeling en ontplooiing. Het meubilair is aangepast aan de hoogte van kind. Ook de spelmaterialen, de zogenoemde oefeningen uit het dagelijks leven en de werkjes voor de kinderen zijn aangepast aan de ontwikkelingsfasen van de kinderen. Op die wijze kunnen kinderen al van jongs af aan spelend leren aansluitend bij hun eigen ontwikkeling en interesse.

Voordelen voor ouder en kind.

- Kind ontwikkeling en welbevinden staan voorop
- Een ervaren team dat kwaliteit bieden belangrijk vindt
- Veel aandacht voor basisveiligheid en eigenheid van elk kind en elke ouder
- Werkwijze volgens de visie van Maria Montessori
- Help mij het zelf te doen

Elke locatie heeft een eigen pedagogisch verhaal, een eigen identiteit, eigen kenmerken waar de mensen trots op zijn en geïnspireerd door raken. Het verhaal van de locatie creëert een pedagogisch beeld uitgaande van de kinderen en de mensen van de locatie zelf. Wat raakt ons in onze bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen op weg naar de toekomst.

Onze locatie gaat verder beschreven worden in het jaarplan.

Montessori en het Pedagogisch kompas

Het pedagogisch Kompas gaat uit van welbevinden en betrokkenheid, dat vormt de basis van ons handelen. Onder welbevinden verstaan we het lekker in je vel zitten, je thuis voelen en ontspannen zijn. Het begrip betrokkenheid heeft betrekking op de mate waarin je met iets bezig bent, hoe goed je gefocust bent tijdens een activiteit en je nieuwe ervaringen opdoet. Een kind dat lekker in zijn vel zit en met hoge betrokkenheid actief is, kan zich optimaal ontwikkelen. Onze rol richt zich voornamelijk op de vraag; "is het welbevinden en de betrokkenheid van het kind goed, of is er iets nodig?" Als we inschatten dat er iets nodig is, kijken we binnen welke aanpakfactor er iets nodig is. De aanpakfactoren die de basis vormen voor het pedagogisch kompas zijn;

- opvoeden doen we samen
- rijke uitdagende omgeving
- ruimte voor initiatief
- altijd in dialoog

Er zijn altijd factoren binnen één van de aanpakfactoren die verbeterd kunnen worden, of verder doorontwikkeld. Als we graag aan de slag gaan met iets formuleren we een pedagogisch experiment. We bespreken en doordenken stappen die gezet kunnen worden. We gaan er vervolgens mee aan de slag. Hierbij ondersteund de Pedagogisch Coach en volgt het proces en evalueert met de medewerkers. Tijdens het proces geven de mate van welbevinden en betrokkenheid ons het antwoord of het een geslaagd experiment is. Tot slot evalueren we en stellen we het bij waar nodig. Bij onderwerpen van een pedagogisch experiment kan je denken aan bijv. het vergroten van de zelfredzaamheid van kinderen.

De groepen zijn open van maandag tot en met vrijdag van 7:30 tot 18:30 uur, behalve de Play & Meet die open is van ma, di, do, en vrij van 8:30 –12:30 uur. Alle groepen hebben hun eigen ruimte.

De dagopvang heeft 70 kindplaatsen.

Stamgroepen.

Op onze locatie werken we met vaste groepen kinderen en een vast team van pedagogisch professionals.

Naam groep	Leeftijd kinderen	Maximaal aantal kinderen
Babygroep Groene Cilinder	10 weken tot ongeveer 24 maanden (overstap naar peutergroep afhankelijk van het kind en de bezetting van de groep)	10
Babygroep Rode Cilinder	10 weken tot ongeveer 24 maanden (overstap naar peutergroep afhankelijk van het kind en de bezetting van de groep)	13
Peutergroep Gele Kubus	24-48 maanden	16
Peutergroep Blauwe Kubus	24-48 maanden	16
Peutergroep Play & Meet	27-48 maanden	16

Tijdens het kennismakingsgesprek vertellen we ouders met welke groepen we werken. We vertellen voor welke leeftijd elke groep is en hoe groot de groepen zijn. Ook vertellen we welke pedagogisch professionals bij elke groep horen, wanneer zij werken, en hoe we vaste pedagogisch professionals vervangen bij ziekte en vakantie. Op de locatie is te zien wie welke dag werkt – en zo nodig op welke tijden.

Vaste gezichtencriterium (alleen geldend voor dagopvang)

WAT verstaan we bij WZJ onder vaste gezichten?

Een vast gezicht wordt toegewezen aan een kind.

Ieder kind heeft, afhankelijk van de leeftijd en grootte van de groep, twee, drie of vier vaste gezichten:

- in leeftijd tot één jaar ten hoogste twee vaste gezichten;
- indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste drie vaste gezichten toegewezen aan een kind in de leeftijd tot één jaar;
- in de leeftijd van één jaar of ouder ten hoogste drie vaste gezichten;
- indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste vier vaste gezichten toegewezen aan een kind in de leeftijd van één jaar of ouder.

Per dag dat het kind er is, staat tenminste 1 van deze vaste gezichten ingepland in het basisrooster van de stamgroep van het kind.

Beroepskracht-kindratio (BKR)

Net als alle locaties van Wij zijn JONG werken wij volgens de BKR-rekentool van de Rijksoverheid. Daarmee berekenen we hoeveel pedagogisch professionals er minimaal aanwezig moeten zijn op een groep. Is de opvang dagelijks tien uur of meer open, dan mag er per dag maximaal drie uur worden gewerkt met ten minste de helft van het aantal pedagogisch professionals.

Onze gangbare personeelsdiensten en pauzetijden zien er als volgt uit:

Diensten   Pauze   tijd tussen Pauze duur per professional

7.30-17.00 13.00-14.30 30 a 45 minuten

8.00-17.30 13.00-14.30 30 a 45 minuten

8.30-18.00 13.00-14.30 30 a 45 minuten

9.00-18.30 13.00-14.30 30 a 45 minuten

[De uren voorschoolse educatie op onze locatie worden niet in die drie uur aangeboden.](#) In ons basisrooster staat hoe de inzet van pedagogisch professionals is geregeld voor elke groep apart.

In de volgende situaties wordt afgeweken van de BKR:

Bij openen en sluiten van de groep

Tijdens pauzes van pedagogisch professionals

Hierbij gelden de volgende pedagogische afwegingen:

Er zijn minder kinderen aanwezig bij het openen en sluiten Er liggen veel kinderen te slapen tijdens de pauzes

Op de volgende manier blijven pedagogisch professionals aandacht besteden aan de behoeften van de kinderen:

Duidelijke taakverdeling Herkenbare rituelen zoals maaltijden op vaste momenten, verschoonmomenten op vaste tijdstippen met ruimte voor individuele aandacht. Voorbereide omgeving waarin kind zich veilig en prettig voelt Gedifferentieerd werken

Groep 1: Groene Cilinder

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 7:30 tot 8:00	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Dinsdag	Van 7:30 tot 8:00	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Woensdag	Van 7:30 tot 8:00	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Donderdag	Van 7:30 tot 8:00	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Vrijdag	Van 7:30 tot 8:00	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:
De overige uren buiten bovenstaande schema om

Groep 2: Rode Cilinder

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 7:30 tot 8:15	Van 13:00 tot 14:30	Van 18:00 tot 18:30
Dinsdag	Van 7:30 tot 8:15	Van 13:00 tot 14:30	Van 18:00 tot 18:30
Woensdag	Van 7:30 tot 8:35	Van 13:00 tot 14:30	Van 18:00 tot 18:30
Donderdag	Van 7:30 tot 8:15	Van 13:00 tot 14:30	Van 18:00 tot 18:30
Vrijdag	Van 7:30 tot 8:35	Van 13:00 tot 14:30	Van 18:00 tot 18:30

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:
De overige uren buiten bovenstaande schema om

Groep 3: Gele Kubus

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Dinsdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Woensdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Donderdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Vrijdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:
De overige uren buiten bovenstaande schema om

Groep 4: Blauwe Kubus

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Dinsdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Woensdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Donderdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30
Vrijdag	Van 7:30 tot 8:30	Van 13:00 tot 14:30	Van 17:30 tot 18:30

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:
De overige uren buiten bovenstaande schema om

Groep 5: Play & Meet

	Afwijken BKR 's morgens	Afwijken BKR tussen de middag	Afwijken BKR eind van de middag/'s avonds
Maandag	Wijken niet af	Wijken niet af	Wijken niet af
Dinsdag	Wijken niet af	Wijken niet af	Wijken niet af
Woensdag	Wijken niet af	Wijken niet af	Wijken niet af
Donderdag	Wijken niet af	Wijken niet af	Wijken niet af
Vrijdag	Wijken niet af	Wijken niet af	Wijken niet af

De uren waarop we in ieder geval niet afwijken van de BKR zijn:
De overige uren buiten bovenstaande schema om

Zo informeren we ouders over de afwijkingsregeling en wijzigingen daarop:
Ouders worden via het Ouderportaal geïnformeerd wanneer er structurele veranderingen plaatsvinden.

Beroepskrachten in opleiding en vrijwilligers

Naast onze professionals werken er regelmatig beroepskrachten in opleiding en vrijwilligers op onze locatie. We hanteren het stagebeleid en het vrijwilligersbeleid van Wij zijn JONG.

- Stagiairs. Op onze locatie zijn vaak een of meer stagiairs aanwezig die het vak van pedagogisch professional leren. Ze voeren verzorgings- en begeleidingstaken uit en assisteren bij activiteiten. Dat doen ze onder verantwoordelijkheid van de pedagogisch professionals. Die zijn altijd in de buurt. Naarmate de opleiding vordert, neemt de zelfstandigheid van de stagiairs toe. Elke stagiair heeft een interne stagebegeleider.

- Vrijwilligers. Op onze locatie assisteert een vrijwilliger op de groep of bij huishoudelijke werkzaamheden. Vrijwilligers worden begeleid door de pedagogisch professionals van de groep waar ze werken.

Opvoeden doen we samen.

De praktische invulling van de pijler 'Opvoeden doen we samen' heeft drie onderdelen: het contact met ouders, ons groepsmanagement, en de samenwerking met andere organisatie zoals basisscholen. Samen zetten we ons in voor de kinderen, zodat zij hun mogelijkheden en talenten optimaal kunnen ontwikkelen.

Opvoeden doen we samen – met ouders

In dit deel: kennismaken en wennen, de mentor, elkaar informeren, en samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen.

Kennismaken en wennen

In de eerste periode leggen we de basis van de vertrouwensrelatie tussen de ouders, het kind en de pedagogisch professionals. Het ene kind heeft meer moeite met nieuwe situaties of een nieuwe omgeving dan het andere. We besteden daarom bewust aandacht aan het wennen. Hoe eerder een kind zich veilig voelt bij ons (welbevinden), hoe sneller het betrokken kan spelen. Tijdens de kennismaking zoeken we met de ouders naar een manier van wennen die prettig is voor hun kind. In de wenperiode kijken we samen naar het welbevinden en we evalueren hoe het met hun kind gaat, zodat we eventueel iets kunnen aanpassen.

De wenperiode ziet er als volgt uit:

Zodra bij ons op de locatie duidelijk wordt dat ouders belangstelling hebben voor een plaats bij ons op de locatie worden ze uitgenodigd voor een rondleiding. Rondleidingen worden gegeven door een pedagogisch professional waarbij de nadruk ligt op het tonen op welke manier wij de Montessori-visie vormgeven en hoe wij de kinderen opvoeden naar zelfstandigheid. Ouders ontvangen informatie over onze voorbereide omgeving (de inrichting van de groepen, waarin kinderen uitgenodigd en geprikkeld worden tot zelfstandig spel). Daarnaast ontvangen ouders informatie over hoe de pedagogisch professionals een bijdrage leveren aan het bevorderen van de zelfstandigheid bij kinderen. Tijdens de rondleiding krijgen ouders een informatiemapje mee, zodat ze thuis de informatie nog eens rustig na kunnen lezen. Voordat een kind bij ons start worden er gemiddeld 2 momenten/dagdelen gepland waarop het kind komt wennen. Daarbij overleggen we met ouders hoe het gaat en bespreken we wat nodig is om de start zo soepel mogelijk te laten verlopen. Ouders kunnen altijd bellen om te informeren hoe het met hun kind gaat en wij houden hen op de hoogte via het ouderportaal indien gewenst. We zijn ons ervan bewust dat de wenperiode niet alleen voor het kind is, maar ook voor ouders. We vinden het daarom erg belangrijk dat zowel kinderen als ouders zich welkom voelen op ons plein. Elk kind krijgt een mentor toegewezen. Deze mentor zorgt ervoor dat er met regelmaat mogelijkheden zijn voor ouders om in gesprek te gaan. Zo zijn er kennismakingsgesprekken en overgangsgesprekken, evaluatiegesprekken en jaarlijkse gesprekken. Door de mogelijkheid van de intellectuele wandeling kan het kind al voor de overstap kennis maken met de volgende groep. Heeft het kind dat nog niet gedaan dan wordt er in de laatste weken voor de overgang naar de nieuwe groep een afspraak gemaakt om te komen wennen. Ouders en professionals worden hiervan op de hoogte gesteld wanneer dit wennen zal plaatsvinden.

De mentor

Ieder kind krijgt een mentor toegewezen. Dat is een van de pedagogisch professionals van de groep. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders en voert ook het intakegesprek. Ze vertelt het kind

en de ouders dan onder andere wat haar rol als mentor betekent. Allereerst volgt de mentor de ontwikkeling van het kind. Ze heeft aandacht voor het welbevinden en de betrokkenheid van het kind, en nodigt de ouders uit om daarover in gesprek te gaan. Verder streeft ze naar een soepele overgang tussen thuis en de opvang, en – als het kind vier jaar is – naar een goede overgang naar het onderwijs en de bso. Als de mentor langere tijd afwezig is, zorgen we voor vervanging. De nieuwe mentor licht de ouders daarover in. Als we een mentor toewijzen, kiezen we er een die voldoende aanwezig is tegelijkertijd met het kind. We houden ook rekening met het aantal kinderen waarvan een pedagogisch professional al mentor is.

Elkaar informeren

We vertellen ouders waar ze belangrijke informatie kunnen vinden. Daarnaast laten we weten wat hun kind bij ons doet en hoe het gaat. Als ouders behoefte hebben aan een gesprek of een vraag willen stellen, dan maken we daar tijd voor. Wij informeren ouders, en ouders informeren ons. Want we horen graag hoe het thuis met het kind gaat. Dankzij die informatie kunnen we beter aansluiten bij (het gedrag van) het kind. Tijdens individuele contacten stemmen we goed af op alle verschillende ouders die onze locatie bezoeken. We benaderen ook regelmatig alle ouders tegelijk als we informatie willen delen.

Breng- en haalmoment

Het breng- en haalmoment is een laagdrempelige mogelijkheid om met ouders te praten en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van het kind. Daarbij letten we op privacy: als er andere ouders of kinderen in de buurt zijn, bespreken we geen privé-zaken van het kind of de ouders.

Gesprek met de mentor

Minimaal eenmaal per jaar [en bij VE eenmaal per half jaar](#) heeft de mentor met ouders een gesprek over de ontwikkeling van hun kind. Als de ouders of de mentor vaker behoefte hebben aan een persoonlijk gesprek, dan maken wij daar graag een afspraak voor.

Samenwerken voor de ontwikkeling van kinderen

Opvoeden doen we samen met ouders. We sluiten aan op thuis, met een gezamenlijk doel: de ontwikkeling van kinderen verrijken. Ook voor kinderen met een VE-indicatie heeft de wederzijdse betrokkenheid een grote meerwaarde, want door samen een (taal)rijk aanbod te bieden – thuis en op de locatie – zien we dat het kind steeds (taal)vaardiger wordt, waardoor het zich op alle gebieden positief ontwikkelt.

Hieronder lees je hoe we samenwerken en aansluiting zoeken bij de thuissituatie.

- Wij laten ouders weten met welke woorden, liedjes, activiteiten of spelimpulsen wij bezig zijn.
- We betrekken ouders bij thema's, projecten, activiteiten/spelimpulsen. Wij schrijven nieuwsbrieven over Thema's, opvoedtips, Liedjes, lopende zaken, tip overs visie van Maria Montessori.
- We laten ouders weten hoe ze thuis bij het thema kunnen aansluiten.
- Wij bieden ouders indien nodig (noodzakelijk) aan om een moment mee te draaien, dit komt voornamelijk voor bij de Play & Meet groep.
- Wij praten met ouders bij het halen en brengen en letten erop dat we iedereen regelmatig zien en spreken.
- Wij bieden ouders aan om een verjaardagsfeest mee te vieren
- Wij laten ouders foto's en filmpjes zien. Ouders krijgen dagelijks beeldmateriaal via het ouderportaal. Ouders krijgen dagelijks foto's doorgestuurd via het ouderportaal.
- Wij laten ouders gemaakte schatten zien, dit doen de kinderen zelf.
- Wij organiseren ouderbijeenkomsten, dit doen we sporadisch bij de Play & Meet.
- Wij plannen 1 á 2 keer per jaar individuele oudergesprekken.
- Wij maken gebruik van verteltassen en een Boor logeerkoffer. We maken gebruik van verteltassen en de logeerkoffer Borre.
- Wij hebben een familiemuur.

Opvoeden doen we samen – door groepsmanagement.

In dit deel: gedifferentieerd werken, beredeneerd werken, teamwerk, samen kinderen volgen, naar een volgende groep of naar de basisschool, signaleren van bijzonderheden, pedagogisch beleid evalueren en borgen, en pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar.

Gedifferentieerd werken

Gedifferentieerd werken staat voor onderscheid maken en variëren. Want kinderen verschillen qua leeftijd, niveau, interesse en eigenheid. Er is ook een overeenkomst: ze zijn allemaal nieuwsgierig. Ze willen graag nieuwe dingen ontdekken en volgende stappen zetten. Door gedifferentieerd te werken, spelen we in op onderlinge verschillen en op de nieuwsgierigheid van ieder kind. In de praktijk betekent gedifferentieerd werken dat we aandacht hebben voor alle ontwikkelingsgebieden. Daar laten we onze aanpak op aansluiten. En we bieden variatie en keuze door de dag heen.

Aandacht voor alle ontwikkelingsgebieden (zie bijlage 1)

Met goed groepsmanagement zorgen we in het dagelijkse werk voor een gevarieerd aanbod. Dat aanbod sluit aan op alle ontwikkelingsgebieden. We weten goed hoe kinderen zich ontwikkelen, en daarom begrijpen we welke variatie er nodig is in de speelleeromgeving en bij de activiteiten/spelimpulsen. We sluiten steeds aan bij waar de kinderen zijn qua leeftijd, ontwikkeling, interesse en eigenheid. Zo blijft hun betrokkenheid hoog.

Variatie en keuze

We bieden variatie en keuze in een rijke uitdagende omgeving (met gevarieerde hoeken en materialen), met ruimte voor initiatief (met afwisseling tussen vrij spel en spelimpulsen/activiteiten), en altijd in dialoog (met inzet van de pedagogische interactievaardigheden). In de volgende hoofdstukken lees je daar meer over.

Beredeneerd werken

Beredeneerd werken staat voor: weten wat we doen. We laten kinderen doelgericht 'de zone van de naaste ontwikkeling' ervaren. Dat betekent dat ze precies de juiste volgende stap kunnen zetten. Vanaf het punt waar ze nu staan in hun ontwikkeling. Hoe helpen we de kinderen daarbij? Om te beginnen leren we ze goed kennen. Dat doen we door dagelijks naar ze te kijken, met ze te praten en met ze te spelen. Daarnaast kijken we met ons kindvolgsysteem meer objectief naar een kind. Vanuit kennis over het kind plannen we vervolgens ons beredeneerde aanbod. Zo zorgen we ervoor dat alle kinderen nieuwsgierig blijven en een volgende stap kunnen zetten als ze dat willen. Wat we zien gebeuren bij de kinderen en wat we horen van de ouders, gebruiken we weer voor de volgende fase in ons beredeneerde aanbod. Zo volgen we steeds opnieuw de PDCA-cyclus van plan, do, check, act (plannen, uitvoeren, kijken hoe het werkt en bijsturen). Bij het beredeneerde aanbod gebruiken we een themaplanning/groepsplan.

Teamwerk

Een groep kinderen begeleiden vraagt om teamwerk. Wie doet welke taak en hoe verdelen we onze aandacht over de kinderen, binnen en buiten? Daar denken we samen over na. Regelmatig nemen we ruimte voor spelbeschikbaarheid: het rustig kijken naar het spel van kinderen of het meespelen met hun spel. Zo kijken de pedagogisch professionals dagelijks naar het welbevinden en de betrokkenheid van

kinderen. Op grond daarvan verdelen ze hun aandacht en taken. In het teamoverleg en bij het maken van de (thema)planningen maken ze daar afspraken over. Tijdens het teamoverleg en het evalueren van de uitgevoerde (thema)planning bekijken ze hoe de taak- en rolverdeling is verlopen en hoe ze de taken en rollen de komende periode gaan verdelen.

Samen kinderen volgen

Spelende kinderen laten hun interesses en ontwikkeling zien. Door bewust te kijken naar wat kinderen bezighoudt – Wat spelen ze? Hoe spelen ze? Wat maken ze, en op welke manier? – leren we de kinderen beter kennen. We volgen hun ontwikkeling ook systematisch. Dat doen we met een (digitaal) kindvolgsysteem. We gebruiken de informatie uit het kindvolgsysteem voor keuzes en aanpassingen voor het individuele kind, de groep of de locatie. De mentor van het kind bespreekt individuele observaties met de ouders (zie 'Opvoeden doen we samen – met ouders').

Onze locatie gebruikt dit kindvolgsysteem:

KIJK

KIJK is een kindvolgsysteem waarin elke dag observaties worden bijgehouden in de KIJK app (observatie app).

Kinderen krijgen na de eerste 3 maanden en iedere verjaardag een oudergesprek en rapport. Dit gesprek is een persoonlijk gesprek met ouders en mentor.

In het kind volgsysteem houden we alle ontwikkelingsgebieden nauwkeurig bij, zodat we het kind goed kunnen volgen in de ontwikkeling.

Bij 3 jaar en 11 maanden krijgen ouders een eindgesprek zodat er een warme overdracht kan plaatsvinden naar de basisschool.

Bij 2 jaar en 4 jaar vindt er ook een warme overdracht plaats tussen de verschillende groepen.

Verder staat het beredeneerd aanbod in KIJK, kinderen met VE indicatie kunnen extra ondersteund worden.

Ook zijn de themaplannen per groep zichtbaar voor PPer's.

Naar een volgende groep of naar de basisschool

Stroomt een kind door naar een nieuwe groep, dan zorgen we voor een geleidelijke overgang en een doorgaande lijn. We spreken wenmomenten af en de mentor draagt het kind zorgvuldig over aan de collega's van de nieuwe groep. Als een baby geen uitdaging meer vindt in de babygroep – of omgekeerd: als een kind emotioneel nog niet toe is aan een volgende groep – kan het tijdstip van doorstromen wijzigen. Dat gaat altijd in overleg met de ouders. We houden ook rekening met de samenstelling van groepen: de pedagogisch professionals moeten in staat zijn om aandacht te geven aan alle kinderen. Het belang van het kind staat altijd voorop.

Gaat een kind over naar een andere groep of locatie, dan dragen we de kennis over het kind – vastgelegd in het kindvolgsysteem – over aan de nieuwe groep. Heeft de nieuwe groep een ander LRK-nummer, dan vraagt de mentor toestemming aan de ouders om de informatie over te dragen. Is het

LRK-nummer hetzelfde, dan hoeven de ouders alleen geïnformeerd te worden (afstemming). Vervolgens neemt de mentor contact op met de mentor van de nieuwe groep. Indien gewenst plannen de oude en nieuwe mentor een persoonlijk gesprek over het kind. Bij voorkeur is daar ook een van de ouders bij.

Gaat een kind starten op de basisschool, dan draagt de mentor het kind zorgvuldig over na toestemming van de ouders. Tijdens de eerste intake op onze locatie vragen we die toestemming al. Daarnaast stemt de mentor vóór de overdracht met de ouders af welke informatie we de school geven op het overdracht-/doorstroomformulier.

Onze locatie zorgt voor een warme overdracht. Dat houdt in dat we de informatie uit het overdrachtsformulier persoonlijk bespreken met een direct betrokken medewerker van de basisschool.

Op onze locatie gebruiken we voor de overdracht:

Wij maken gebruik van het kindvolgsysteem KIJK. Het KIJK rapport wordt overgedragen aan de "nieuwe" leerkracht.

Verder wordt er een klasbezoek gepland, zodat het betreffende kindje alvast kennis kan maken. Daarnaast komt er twee keer een wenochentend gepland van 9:00 tot 12:00 uur. Ouders krijgen vanuit school ook vragenlijsten.

Daarnaast is er voor kinderen met en VE-indicatie een apart overdrachtsformulier.

De mentor stemt deze informatie voorafgaand aan de overdracht af met de ouders.

Signaleren van bijzonderheden

We observeren en volgen de ontwikkeling van kinderen. Bijzonderheden bespreken we altijd eerst met de ouders. Signaleren we bijzonderheden, dan gaan we te werk volgens de door Wij zijn JONG beschreven interne en externe zorgstructuur. Waar nodig schakelen we interne of externe experts in. Zij kunnen duiden wat er aan de hand is en geven advies over het vervolg. Uiteraard gebeurt dat altijd in nauw overleg met de ouders en na hun toestemming. Kortom: we blijven zorgvuldig in contact met de ouders en – na hun toestemming – ook met de externe instanties en de eventuele basisschool. In het team evalueren we de signalering.

Bij vragen over de ontwikkeling en het gedrag van kinderen kunnen we – in overleg en afstemming met de ouders – deze medewerkers of instanties raadplegen:

Pedagogisch coach, VE-coach, Intern begeleider kinderopvang, Zorgcoördinator KluppluZ, Ambulante medewerker KluppluZ, WIJ EINDHOVEN, GGD consultatieburo

Pedagogisch beleid en praktijk evalueren en borgen

Samen volgen we dagelijks het **welbevinden en de betrokkenheid** van kinderen in samenhang met hun ontwikkeling. Daarbij gebruiken we het kindvolgsysteem. Zitten de kinderen goed in hun vel, zijn ze ontspannen en voelen ze zich veilig? Dan zit het goed met het welbevinden. Doen de kinderen tijdens het spelen en de activiteiten nieuwe ervaringen op? Zijn ze geboeid en gefascineerd door de activiteit? Zit er uitdaging in het spel of activiteit? Dan is ook de betrokkenheid hoog.

In *Ik ben in beeld*, het pedagogisch beleid van Wij zijn JONG, staat uitvoerig beschreven hoe **welbevinden en betrokkenheid** voor ons de belangrijkste toetsstenen zijn om de ontwikkeling van kinderen te beoordelen. De mate van welbevinden en betrokkenheid daagt ons uit om de pedagogische kwaliteit voortdurend aandacht te geven. Daarbij nemen we steeds de vier pijlers onder de loep om onze aanpak te verbeteren:

Opvoeden doen we samen – Kunnen we onze samenwerking verbeteren? Met ouders, met elkaar en met andere organisaties?

In een rijke uitdagende omgeving – Hoe rijk en uitdagend is ons aanbod?

Met ruimte voor initiatief – Bieden we voldoende keuzevrijheid? Is het dagritme afgestemd op ruimte voor initiatieven van kinderen? Zijn onze activiteiten/spelimpulsen passend en verrijkend?

Altijd in dialoog – Weten we wat kinderen beweegt, wat kinderen bezighoudt en hoe we aansluiten bij hun behoeften en belevingswereld?

Aan welbevinden en betrokkenheid zien we hoe het gaat met een kind én met onze pedagogische kwaliteit. Jaarlijks monitoren en meten we die, zodat we zicht houden op wat we kunnen aanpakken. De jaarlijkse cyclus waarmee we onze pedagogische kwaliteit borgen bestaat uit deze fasen:

- De pedagogische praktijk evalueren.
- Vanuit die evaluatie pedagogische doelen bepalen.
- Werken aan de pedagogische doelen met acties die de vier pijlers versterken (via werkoverleg, coaching en/of scholing/training).
- Het effect van onze aanpak beoordelen door te kijken naar het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen.

De pedagogische praktijk en beleid monitoren en evalueren we met:

Pedagogische scan Kompas/ Matrix 'Ik ben in beeld'/ QuickScan uit het handboek/ Gemeentelijke VE-monitor

Pedagogische kwaliteit – onze focus voor het komende jaar

In 2023 legt onze locatie de focus op onderstaande pedagogische doelen. De doelen kunnen enigszins verschillen per team/groep.

[Rode en Gele Cilinder \(babygroepen\):](#)

[De babygroepen zullen zich vooral richten op de volgende pedagogische pijler:](#)

Ruimte voor initiatief:

- Er is aandacht en tijd voor de kinderen en de beschikbare tijd wordt benut voor het spel van kinderen zodat ze daar voluit in kunnen gaan. Graag willen we de oudste kinderen meer activiteiten op niveau aanbieden andere materialen waarin weer iets nieuws te ontdekken valt. Door de oudste kinderen mee te nemen naar de BSO ruimte kunnen we het aanbod daar gericht aanpassen op hun niveau. Een klein uitstapje dat rust geeft op de groep voor de jongste kinderen en meer uitdaging voor de oudste. Ook kunnen we gericht werkjes/ Montessori materialen aanbieden en onder toezicht kleiner materialen aanbieden.
  - Hierin gaan de groepen verbinden omdat het meer kansen biedt.
- Graag willen we ook meer de deur uit met de kinderen. Even naar de winkel en of even naar het park. Dit stimuleert het creatieve proces van kinderen maar ook de taalontwikkeling.
  - Deze bovenstaande punten doen de babygroepen in samenwerking met elkaar.
  - Stem af en kijk bij elkaar op de groep en welke kinderen het op dat moment nodig hebben.

Rijke uitdagende omgeving:

- We willen kijken of we Montessori materialen kunnen aanbieden maar ook meer muziek introduceren, gezamenlijk muziek maken met instrumenten en samen zingen.

Blauwe/ Gele Kubus en Play en Meet:

Voor deze groepen richten we ons het komende jaar op de volgende pijler:

Altijd in Dialoog:

- We willen een ouderavond voor ouders organiseren om te blijven bouwen aan de positieve relatie met ouders om open communicatie te stimuleren. Ook ouders op een inspirerende manier informeren over de visie waarin we ruimte maken voor meningsvorming en normen en waarde in de opvoeding.
- Samen met kinderen en ouders actief gebruik maken van de bieb en het interactief lezen meer op de kaart zetten in onze rijke uitdagende omgeving en in ons dagritme. Iedereen informeren over het voorleesplan en samen implementeren met ondersteuning van de voorlees coördinatoren.
- Kritisch blijven kijken hoe we nu de thema avonden invullen waar er vooral ruimte en tijd is om te evalueren, successen te delen en vooral tijd is om aan de slag te gaan met het uitwerken van het volgende thema. (play en meet past het thema aan voor hun doelgroep, hier hanteren we een andere werkwijze in).
- Montessori Materialen weer actiever gebruiken en inzetten op de groep en of in de verschillende hoeken.

- Kansen grijpen om te verbinden en te ontmoeten. Bijv: kinderen met verschillende groepen samen buiten laten spelen. Maar ook eens de kinderen van de Play en Meet groep aan te laten sluiten bij een kring moment en of een activiteit.
- Wanneer de mogelijkheid zich aan dient proberen om 1 keer per week met de kinderen buiten de deur te gaan. Even naar het park of naar de winkel.

Wij bereiken de doelen met scholing/training, coaching en teamoverleg.

Opvoeden doen we samen – met andere organisaties.

In dit deel: de doorgaande lijn met het onderwijs en samenwerken met andere organisaties.

Doorgaande lijn met het onderwijs

Hieronder lees je met welke scholen voor basisonderwijs we samenwerken en de manier waarop we dat doen. [We stemmen met het onderwijs af hoe onze VE inhoudelijk aansluit op de school, en de school op ons, zodat er een doorgaande lijn ontstaat tussen de voorschoolse educatie en het basisonderwijs in groep 1.](#) Denk aan gezamenlijke thema's, een herkenbaar ouderbeleid of een doorgaande lijn in spel materiaal.

Naam basisschool	Samenwerking
Basischool de Trinoom	<i>Gezamenlijke feesten organiseren, dezelfde visie wat betreft identiteit (visie van maria montessori), pedagogiek, vreedzame school, zorgoverleggen, SPIL-overleggen, hetzelfde kindvolgsysteem hanteren, beide een lerende gemeenschap zijn, speelleeromgeving van peuters en kleuters bij elkaar laten aansluiten, zelfde VVE-programma gebruiken, regelmatig overleggen, collegiale consultatie</i>

Samenwerken met andere organisaties

Onze locatie werkt samen met:

- *Consultatiebureau*
- *School*
- *Onderwijs*
- *Bibliotheek*
- *Kentalis (indien noodzakelijk)*
- *Audiologisch centrum (indien noodzakelijk)*
- *Collega VE coördinatoren*

In een rijke uitdagende omgeving.

In dit hoofdstuk: indeling van de ruimte, inrichting van de hoeken en plekken, geordend materiaal, buitenruimte, [duidelijkheid voor ieder kind.](#)

Indeling van de ruimte

Onze locatie heeft een prettige, sfeervolle en rustige uitstraling. Aantrekkelijk en niet te prikkelend. De kleuren zijn bewust gebruikt. En de aankleding van de wanden sluit aan bij de leeftijd van de kinderen. Verder zorgen we voor een goed overzicht en houden we belangrijke looproutes vrij. Zo creëren we een plek waar kinderen, ouders en pedagogisch professionals zich prettig voelen.

De rijke uitdagende omgeving bevat open ruimte en hoeken/plekken die zijn ingericht voor een bepaald spel of activiteit. Voor de baby's is er bijvoorbeeld een plek voor rammelaars, een ruimte om te draaien of te kruipen, en een zachte plek. Voor dreumesen is er bijvoorbeeld een plek om speelgoed vooruit te duwen, of om alles wat in huis gebeurt na te spelen. Dankzij de gevarieerde hoeken en plekken kunnen dreumesen en peuters hun eigen keuzes maken. Waar wil ik gaan spelen? Wat zal ik daar spelen? Met wie wil ik spelen? [In de VE hebben we voor de peuters hoeken of plekken voor beeldend bezig zijn \(knutselplek\), bouwen \(bouwhoek\), doen alsof \(huishoek\), fantasiespel met auto's, treinen, dieren, blokjes \(ministad of wereldstad\), plaatjes kijken en lezen \(leeshoek\), puzzels en spelletjes \(spelletjestafel\) en vaak ook een thematafel of -hoek.](#)

De plekken zijn afgebakend met bijvoorbeeld kasten, speelschermen, matten of tape. Dat zorgt voor duidelijkheid en concentratie. Er is ruimte voor rustig en meer actief spel, voor individueel spel en spelen in kleine groepjes en om met z'n allen te zingen. Elk kind heeft iets eigens in de ruimte, zoals een eigen vakje, kapstok, stoel of foto.

De verdeling van de speelhoeken en -ruimtes past bij de leeftijdsgroep van de kinderen. Ook de toiletruimtes bieden de mate van privacy en zelfstandigheid die bij de leeftijd past.

Inrichting van de hoeken en plekken

We zoeken, soms samen met de kinderen, naar gevarieerde materialen voor in de speelruimtes. Alle kinderen kunnen in de hoeken iets van hun niveau vinden en hebben voldoende keuze. Kinderen kunnen naast of met elkaar bezig zijn met voldoende materialen. Het materiaal wordt regelmatig aangevuld en afgewisseld. Verder zijn er in elke groep materialen en illustraties te vinden waarop verschillende culturen en rollen zichtbaar zijn. Daarnaast liggen er veilige echte materialen die passen bij de leeftijd – zoals pollepels, mutsen of een vaatdoekje – en open materiaal waar kinderen zelf betekenis aan kunnen geven zoals dozen, takken of lege melkpakken. Veilige echte en open materialen bieden extra kansen voor verdiepend spel.

Geordend materiaal

De materialen zijn overzichtelijk geplaatst en zo nodig gelabeld. Die ordening helpt onszelf, maar is ook belangrijk voor het spel van kinderen. Ze kunnen het materiaal vinden en gemakkelijk opbergen. Ook voor ouders is het handig om snel een goed overzicht te hebben. Soms bewaren kinderen gemaakte spullen een tijdje, bijvoorbeeld om er de volgende keer mee verder te gaan of om iets tentoon te stellen. Ook daar reserveren we een plek voor.

Buitenruimte

We streven naar een uitnodigende buitenspeelplaats. Buiten hebben kinderen andere spel mogelijkheden en ze doen er belangrijke ervaringen op. We leggen de nadruk op bewegen en motoriek. Buiten kunnen kinderen rennen, met de bal spelen, fietsen, met zand spelen en van alles in de natuur ontdekken. Ook buiten is er een zichtbare verdeling van de ruimte. We zorgen voor een veilige, gevarieerde ondergrond die past bij het spel – bijvoorbeeld gras, steen, zand of een ondergrond met een klein niveauverschil. Ook zorgen we voor gevarieerde buitenmaterialen die gemakkelijk te vinden en op te ruimen zijn. Elke dag willen we buiten zijn.

Duidelijkheid voor ieder kind

Een rijke uitdagende omgeving houdt in dat de indeling ook geschikt is voor kinderen die aan het wennen zijn of het Nederlands nog moeten leren. De indeling spreekt daarom grotendeels voor zich – zonder dat er mondelinge uitleg nodig is. Kinderen kunnen rustig en geconcentreerd spelen. Dankzij labels begrijpen ze waar de hoeken voor staan en wat er in de hoeken te vinden is. Er is voldoende spel materiaal dat kinderen zonder woorden kunnen gebruiken, en speelgoed dat makkelijk uit te leggen is door iets voor te doen. Vanuit ons programma passen we de speelhoeken regelmatig aan, zodat ze passen bij de thema's of het spel. Bijvoorbeeld met andere materialen in de huishoek, andere puzzels, boeken of auto's.

Met ruimte voor initiatief.

In dit hoofdstuk: een vast maar flexibel dagritme, overgangen in het dagritme, belangrijke onderdelen in het dagritme, en een begrijpelijke dagindeling voor iedereen.

Een vast maar flexibel dagritme

Een dagritme of dagindeling is een vaste volgorde van dagelijkse gebeurtenissen. De dag is ingedeeld in herkenbare periodes met vaste onderdelen. Maar het dagritme is ook flexibel: wat de kinderen doen, staat niet tot in detail vast. Elke dag hebben ze bijvoorbeeld de ruimte om vrij te spelen. Het vrij spelen wordt afgewisseld met begeleide of geleide activiteiten/spelimpulsen. Bij vrij spelen ligt het initiatief geheel bij het kind, bij een begeleide activiteit/spelimpuls doen pedagogisch medewerkers met het kind mee, en bij geleide activiteiten/spelimpulsen ligt het initiatief bij ons. Met het dagritme zorgen we voor een balans tussen herhalen en nieuwe ervaringen opdoen. Bij de geleide activiteiten letten we op een goede afwisseling tussen de ontwikkelingsgebieden. En we blijven kinderen de ruimte bieden voor eigen initiatieven. Benieuwd naar onze globale dagindeling? Kijk onder 'Onze locatie' in het eerste deel van dit pedagogisch werkplan.

Baby's en dreumesen

Het dagritme voor de jongste baby's is in de eerste maanden individueel. Ze groeien geleidelijk toe naar het groepsdagritme. Vaak geldt ook voor dreumesen nog dat het dagritme per kind een beetje wordt aangepast (een kind zit bijvoorbeeld iets korter in de kring, gaat iets eerder slapen, of gaat van tafel als het klaar is met eten).

Overgangen in het dagritme

Overgangen van het ene naar het andere onderdeel zijn snel prikkelrijk voor kinderen. Om overgangen soepel te laten verlopen, gebruiken we aantrekkelijke rituelen. Daardoor blijven de kinderen betrokken bezig en behouden de pedagogisch professionals het overzicht. Elke overgang vraagt een eigen ritueel en vorm van samenwerken.

Belangrijke onderdelen in het dagritme

De hele dag zijn er kansen om met kinderen in gesprek te gaan, met ze te spelen, samen te genieten en de ontwikkeling te ondersteunen en stimuleren. Vaak doen ontwikkelkansen zich spontaan voor. Die kansen grijpen we terwijl we naar de kinderen kijken, aansluiten bij hun spel en met ze praten. We creëren ook zelf kansen door bewust activiteiten of spelimpulsen aan te bieden. Natuurlijk blijven we ook tijdens die geplande momenten goed kijken, aansluiten en praten met de kinderen. Op die manier doen zich ontwikkelkansen voor tijdens alle onderdelen van ons dagritme. Hieronder volgt een korte uitleg over de belangrijkste onderdelen.

Vrij spel

Tijdens vrij spel kiezen de kinderen zelf waarmee, waar en met wie ze aan de slag gaan. Waar nodig verhogen de pedagogisch professionals de betrokkenheid, lokken ze een volgende ontwikkelingsstap uit, of helpen ze bij het kiezen. Gedurende de ochtend en middag is er genoeg ruimte om vrij te spelen

Grote groep

De term 'grote groep' staat voor de momenten dat onze pedagogisch professionals samen met alle kinderen bewust gezamenlijkheid creëren. Bijvoorbeeld door samen te zingen, verhalen te vertellen, feestjes te vieren of rituelen uit te voeren. Daardoor groeit het gevoel dat we een groep zijn, bij elkaar horen en van elkaars gezelschap genieten. Tijdens de gezamenlijke activiteit blijft er ruimte voor eigen initiatieven van kinderen. Elke dag is er een moment voor de 'grote groep'.

Kleine groep

De term 'kleine groep' staat voor de momenten dat onze pedagogisch professionals bewust met een kleine groep kinderen een activiteit doen, een spelimpuls uitlokken of samenwerken. Tijdens een kleine groepsactiviteit is er veel ruimte om in te gaan op initiatieven van kinderen en om die met elkaar te delen. Pedagogisch professionals stellen de kleine groepjes regelmatig doelgericht samen. Een groepje bestaat dan bijvoorbeeld uit de oudste of de jongste kinderen, of uit kinderen die aan de slag gaan met taalontwikkeling. Soms doen alle kinderen dezelfde activiteit, in wisselende kleine groepjes. In de 'kleine groep' is er veel ruimte voor uitwisseling en aandacht voor alle kinderen. Elke dag zijn er kleine groepen waarin kinderen spelen en ontdekken. [Als het mogelijk is, komen VE-peuters minimaal één keer per dag aan de beurt – in ieder geval minimaal een paar keer per week.](#)

Eten en drinken

Elke ochtend of middag zijn er groepsmomenten waarop de kinderen samen eten en drinken. De pedagogisch professionals zorgen voor een veilig, gezellig en rustig moment.

Verzorgingsmoment

Verzorgingsmomenten zijn regelmatig terugkerende momenten, vaak een-op-een. Pedagogisch professionals zorgen voor aandachtige, respectvolle en rustige momenten.

Buitenspelen

Bewegen en buiten zijn is heel belangrijk voor kinderen. Buiten kunnen ze veel ervaringen opdoen. Wij laten de kinderen elke dag buitenspelen.

Een begrijpelijke dagindeling voor ieder kind

Voorspelbaarheid is voor alle kinderen belangrijk, maar vooral voor kinderen die aan het wennen zijn of de Nederlandse taal nog niet goed begrijpen. Met een heldere dagindeling weten ze snel wat er wordt verwacht. Pedagogisch professionals maken de dagindeling begrijpelijk met weinig woorden. Ze gebruiken bijvoorbeeld rituelen, zoals liedjes zingen bij het naar buiten gaan, het opruimen of het begroeten. Daarnaast gebruiken ze dagritmekaarten met pictogrammen van de dagindeling.

Altijd in dialoog.

In dialoog zijn betekent dat er wederzijds contact is. Oftewel, vertaald naar de dagelijkse praktijk: dat er interactie is tussen pedagogisch professionals en kinderen – en tussen kinderen en volwassenen onderling. De pedagogische wetenschappen onderscheiden zes interactievaardigheden. Onze pedagogisch professionals zetten die vaardigheden dagelijks in, zodat kinderen zich veilig en op hun gemak voelen en zich bij ons kunnen ontwikkelen.

De zes interactievaardigheden:

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor autonomie
- Structuur bieden en leidinggeven
- Praten en uitleggen
- Ontwikkeling stimuleren
- Begeleiden van onderlinge interacties

Sensitieve responsiviteit

Sensitieve responsiviteit is reageren op wat kinderen willen, denken en voelen – door oog te hebben voor signalen, non-verbaal en verbaal, en door een kind aan te voelen. Het gaat over geborgenheid bieden, een vertrouwensrelatie aangaan en kinderen erbij laten horen in een positieve groepssfeer. Voorbeelden daarvan zijn luisteren, de aai over de bol, het oogcontact, de knipoog, interesse en nieuwsgierig zijn naar het kind. Ook gaat het bij sensitieve responsiviteit over aanmoedigen en bevestigen: kinderen de mogelijkheid geven om nieuwe dingen te ontdekken. Voorbeelden daarvan zijn belangstelling tonen, betrokken zijn bij wat het kind doet, steun bieden bij moeilijke momenten en enthousiasme van het kind delen.

Respect voor autonomie

Respect voor autonomie is kinderen de ruimte geven om zelfstandig te doen wat ze zelfstandig kunnen. Respect voor autonomie is ook: kinderen de kans geven vanuit eigen interesses bezig te zijn en keuzes te maken, zelf te experimenteren en ontdekkingen te doen. Als pedagogisch professionals lokken we ideeën en initiatieven uit, betrekken we kinderen bij het bepalen van regels en afspraken, en hebben we reële verwachtingen. Kinderen voelen het wanneer ze serieus worden genomen. Dan ontwikkelen ze eigenwaarde en kunnen ze zich betrokken voelen bij de groep, het spel en de activiteiten.

Structuur bieden en leidinggeven

Door structuur te bieden orden je de wereld om kinderen heen. Alle kinderen hebben daar behoefte aan. Structuur geeft ze het houvast dat ze nodig hebben om zelfstandig aan de slag gaan. Voorbeelden daarvan zijn een overzichtelijke speelleeromgeving, een begrijpelijke dagindeling, een beperkt aantal consequente en duidelijke regels die uitgelegd worden aan kinderen, voorspelbaar en duidelijk gedrag

van pedagogisch professionals en thematisch werken. Structuur bieden en leidinggeven lijkt het tegenovergestelde van respect voor autonomie, maar ze vullen elkaar aan als ze in evenwicht zijn. Voor elke (leeftijds)groep en voor elk kind ligt dat evenwicht weer anders.

Ongewenst gedrag ombuigen naar gewenst gedrag

Hoe gaan we om met ongewenst gedrag? Kinderen willen zich geaccepteerd voelen zoals ze zijn. Inclusief hun emoties en belevingen, ook op momenten dat ze boos, druk of naar binnen gekeerd zijn. We gaan ervanuit dat het kind met zijn gedrag een bedoeling heeft, ook al is dat gedrag niet altijd effectief of gewenst. Allereerst proberen we daarom de intentie van kinderen te begrijpen. Er zijn veel redenen voor ongewenst gedrag, bijvoorbeeld niet weten dat iets niet mag, van slag zijn door een gebeurtenis, meer uitdaging nodig hebben of temperamentvol zijn. Het gedrag kan ook bij de ontwikkelingsfase horen. Het doel van ombuigen van ongewenst naar gewenst gedrag is dat het kind met (zelf)vertrouwen weer verder kan met het sturen van zijn eigen gedrag. Kinderen voelen zich ook veiliger als ze weten dat er iemand aanwezig is die ingrijpt als het even niet gaat, die ondersteunt of juist begrenst. Iemand bij wie ze kunnen checken of wat ze doen ook kan.

Er zijn veel manieren waarop pedagogisch professionals kunnen reageren op ongewenst gedrag: een non-verbale reactie geven, een grapje maken, kinderen positief herinneren aan een regel, gedrag benoemen dat gewenst is, ik-boodschappen geven over het gedrag van het kind, en soms ook negatief gedrag negeren en positief gedrag juist belonen.

Vijf stappen bij conflictoplossing

Soms hebben kinderen conflicten. Wij zien die als leermomenten voor de (sociale) ontwikkeling. Kinderen leren hun gevoel en mening te laten horen en zien. Ze leren zichzelf en de ander beter te begrijpen en oplossingen te zoeken. Daardoor leren ze sociale en morele regels. Bij een conflict zetten pedagogisch professionals vijf stappen:

1. Bij een probleem of conflict stoppen we, snel maar rustig, het ontoelaatbare gedrag. We benoemen de emoties die kinderen laten zien en geven ze zo nodig een handreiking om hun emoties op een toelaatbare manier te uiten (stoom afblazen/ruimte voor ontlasting zonder dat andere kinderen zich onveilig voelen).
2. Bij kinderen die (nog) niet goed kunnen praten vertellen we welke gebeurtenis en emoties we hebben gezien. Oudere kinderen vertellen zelf wat er is voorgevallen. We checken daarna of we het goed hebben verwoord of begrepen.
3. We geven als objectieve bemiddelaar bij jonge kinderen één of enkele compromisvoorstellen. Zo gauw kinderen het kunnen, dragen ze zelf mogelijke oplossingen aan.
4. We letten erop dat de gekozen oplossing naar tevredenheid van alle kinderen is (de beste oplossing) en we bedenken zoveel mogelijk samen hoe we die kunnen uitvoeren.
5. Daarna volgen we de kinderen een tijdje bij het spel om te zien of het compromis of de oplossing werkt.

Praten en uitleggen

Bij deze interactievaardigheid gaat het over de taal die pedagogisch professionals gebruiken als ze kinderen begeleiden én over de manier waarop we taalvaardigheid van kinderen stimuleren. Belangrijk bij praten en uitleggen is dat kinderen de ruimte krijgen voor echte (non-)verbale gesprekken, waarbij we het kind volgen en een rijke (non-)verbale omgeving zijn. Want kinderen leren taal door wat ze in hun omgeving horen.

Bij het praten en uitleggen sluiten we aan op de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de behoefte van kinderen. We passen ons tempo aan en bouwen onze uitleg logisch op, zodat kinderen de uitleg zo goed mogelijk begrijpen. Voor de kleinsten en voor anderstalige kinderen gebruiken we ter ondersteuning gebaren, mimiek, visualisaties (bijvoorbeeld dagritmekaarten), rituelen (bijvoorbeeld een vast liedje bij een overgangsmoment) en concrete materialen. Voor de wat oudere of meertalige kinderen gebruiken we steeds langere zinnen en meer gevarieerde woorden.

Contactinitiatieven

Alle kinderen zoeken regelmatig contact met (non-)verbale gedragingen. Die grote en kleine signalen vangen we zo vaak mogelijk op, zodat kinderen zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen krijgen. Door kinderen vaker te zien, leren we hun contactinitiatieven kennen. Ook pedagogisch professionals nemen initiatieven tot contact. We vragen bijvoorbeeld aandacht voor een activiteit/spelimpuls of gebeurtenis, we betrekken de kinderen daarbij, of we beginnen gewoon een gezellig praatje.

Gesprekken

De balans tussen een-op-eengesprekken, kleine groepsgesprekken en gesprekken met de hele groep laten we aansluiten op de leeftijd. De onderlinge omgang is gebaseerd op plezier, aandacht, oprechte interesse, begrip, respect en duidelijkheid. Nederlands is de voertaal, maar in sommige werksituaties kan een pedagogisch professional een andere taal gebruiken in het belang van het kind. We creëren een positieve communicatieve sfeer door regelmatige beurtwisselingen – zowel een-op-een als in groepssituaties. Soms bouwen we gesprekken uit en doen we een beroep op het denkvermogen van kinderen. In een groepssituatie proberen we iedereen te betrekken bij wat er gebeurt. Wordt het gesprek afgesloten, dan laten we dat duidelijk weten. Ook kinderen geven (non-)verbaal aan wanneer het contact voor hen is afgelopen. Het is belangrijk voor kinderen dat wij dat zichtbaar opmerken.

Ontwikkeling stimuleren

De interactievaardigheid 'Ontwikkeling stimuleren' zetten we in tijdens allerlei situaties en activiteiten. Kinderen zijn van zichzelf al nieuwsgierige ontdekkers en onderzoekers, maar we stimuleren hun spelenderwijze ontwikkeling ook gericht. Daardoor kunnen ze extra stappen zetten en doen ze in alle ontwikkelingsgebieden ervaringen op, passend bij hun eigen tempo, interesses en mogelijkheden. In allerlei spelsituaties en activiteiten zien we volop didactische mogelijkheden. Per kind en per situatie kiezen we wat we doen: intenties en plannen van kinderen verwoorden of helpen uitvoeren, nieuwe materialen aanreiken bij een vertrouwd spel, een nieuw idee inbrengen bij een bestaand spel, open vragen stellen, samen oplossingen zoeken, indrukken verwerken, kinderen bij elkaar betrekken, meespelen, het spel voordoen, voorbeelden geven, instructie geven en nog veel meer. We helpen kinderen ook als ze iets nog niet helemaal alleen kunnen of durven. Kortom: we stimuleren de ontwikkeling op alle mogelijke manieren.

Taalstimulering

Voor kinderen met een VE-indicatie verplicht de wet ons om minimaal vier ontwikkelingsgebieden bewust aan te bieden. Op onze locatie doen we meer: we stimuleren de ontwikkeling op alle gebieden met onze rijke, uitdagende omgeving en via ons dagritme. In dit werkplan leggen we extra nadruk op de taalstimulering – als onderdeel van de interactievaardigheid 'Ontwikkeling stimuleren'. Want alle kinderen hebben taal nodig om stappen te kunnen zetten in alle andere ontwikkelingsgebieden.

Een kind moet zich veilig en op zijn gemak voelen, voordat de taalstimulering vanuit VE begint. Daarnaast moet het kind ontdekken dat praten leuk is. Is een kind nog niet gewend? Dan zoeken we vaak contact, al is het maar even. We gaan bijvoorbeeld in op wat we denken dat het kind bedoelt, we spelen non-verbale vraag- en antwoordspelletjes of we laten gezellige praat situaties met andere kinderen zien. Is een kind gewend? Dan start de actieve taalverwerving. We zorgen voor ruimte om te oefenen en een goed taalaanbod.

Ruimte om te oefenen: als kinderen taal horen, gaan ze zelf actief patronen zoeken en regels ontdekken. Ieder kind heeft een eigen aanpak. Het ene kind praat veel, het andere luistert meer. Het ene kind zoekt patronen in de taal, het andere let eerst op de klanken. We begeleiden kinderen tijdens hun spel en de gebruikelijke activiteiten. In die situaties pikken ze nieuwe woorden op en leren ze betekenissen te begrijpen. In gesprek met kinderen die het Nederlands nog moeten leren, leggen we altijd de nadruk op wat het kind bedoelt, oftewel wat het ons wil zeggen. We corrigeren het oefen-taalgebruik niet, maar geven wel in correcte zinnen antwoord. Zo kan het kind als vanzelf weer verder oefenen en blijft het plezier van het contact voorop staan.

Taalaanbod: we onderscheiden vier fasen vanaf het moment dat het kind zich op zijn gemak voelt en praten als leuk ervaart. Wentaal, redzaamheidstaal, omgangstaal en leertaal. De woordenschat ontwikkelt zich door de fasen heen. In alle fasen is goede (non-)verbale interactie belangrijk, maar in iedere fase hebben kinderen andere (non-)verbale behoeften.

Eerste fase, wentaal: het begrijpen van de Nederlandse taal komt op gang, maar het kind spreekt het nog niet. In de wenfase bieden we een goed passend taalaanbod, zodat het begrip van het kind kan groeien. Dat doen we bijvoorbeeld door taal aan beweging te koppelen, door steeds dezelfde zin te gebruiken als er een vast ritueel begint, en door vooral met de eerste basiswoorden te spreken. De nadruk ligt op woorden die het kind nodig heeft om zich snel op zijn gemak te voelen. In deze fase lokken we het kind niet bewust uit om al Nederlands te spreken.

Tweede fase, redzaamheidstaal: het kind begrijpt het Nederlands redelijk en het spreken is op gang gekomen. De kinderen kunnen alledaagse voorwerpen en hun eigen behoeften eenvoudig benoemen. In deze fase blijft een goed passend taalaanbod het belangrijkste. Woorden blijven zoveel mogelijk gekoppeld aan dagelijkse situaties. Daarnaast proberen we het kind uit te lokken om actief wat Nederlands te spreken. We proberen kinderen zich zekerder te laten voelen in hun initiatieven tot Nederlandstalig contact.

Derde fase, omgangstaal: het kind spreekt al redelijk Nederlands. Het gebruikt korte zinnen en kan gebeurtenissen in het heden en nabije verleden benoemen. In deze fase voeren we kleine gesprekjes.

Daarin verrijken we het taalgebruik van het kind met ons taalaanbod. In deze en de volgende fase beginnen de kinderen regelmatig zelf met de interactie in het Nederlands. Bij de woordenschat letten we op de woorden die nodig zijn om mee te doen in de groep.

Vierde fase, leertaal: het kind kan praten over dingen die niet op het moment zelf aanwezig zijn, kan een verhaaltje bedenken, kan verbanden beschrijven en zich verplaatsen in de gedachten of gevoelens van een ander. Kinderen hebben in deze fase behoefte aan verbreding en verdieping van de woordenschat. Veel peuters die het Nederlands als tweede taal leren, bereiken de vierde fase in het Nederlands niet voordat ze naar school gaan.

Wij maken voor het uitbreiden van de woordenschat gebruik van:

Wij hebben woordlijsten per thema. Daar staan alle woorden op die passen bij het thema. Dit is onderverdeelt in niveaus van kinderen. 1ste 50 woorden, 200 woorden, 1001woorden en overige woorden.

Vanuit deze lijsten worden er ook woordkaarten gemaakt.

Begeleiden van onderlinge interacties

Met deze interactievaardigheid sluiten we het hoofdstuk af. Als pedagogisch professionals begeleiden we de onderlinge interacties van kinderen en het groepsproces. Dat doen we met begrip, respect, interesse en duidelijkheid. Kinderen leren volop van elkaar, ze vullen elkaar aan en ze hebben plezier in samenzijn en erbij horen. We zetten ons in voor een groepssfeer waarbij ieder kind zichzelf kan zijn en mee kan doen. We praten over diverse onderwerpen en we zijn nieuwsgierig naar verschillende ideeën en meningen. Verder creëren we gezamenlijkheid door bijvoorbeeld feestjes te vieren, rituelen uit te voeren, (groeps)herinneringen te koesteren met foto's en verhalen, vriendschappen te zien en te waarderen. Zelf laten we goed voorbeeldgedrag zien. Waar het kan, laten we kinderen meedenken en beslissen. Door kinderen vaak te laten werken in kleine groepen (bijvoorbeeld bij activiteiten, eten en drinken), geven we kinderen de kans om elkaar goed te leren kennen.

Overige pedagogische kwaliteitseisen.

In dit hoofdstuk: extra aspecten van het pedagogisch beleid, conform de eisen in de Wet Kinderopvang [en het Besluit basisvoorwaarden voorschoolse educatie](#).

Activiteiten waarbij de stamgroep/stamgroep ruimte verlaten wordt

Soms kunnen kinderen de stamgroep of stamgroep ruimte verlaten voor bepaalde activiteiten of om even in een andere groep of centrale hal te gaan kijken of spelen.

Op onze locatie verlaten de kinderen de stamgroep **soms**

Op onze locatie hanteren wij een opendeurenbeleid.

De eigen groep is voor kinderen een veilige basis. Vanuit deze veiligheid en dit vertrouwen willen kinderen hun wereld vergroten en ervaren wat er achter de vertrouwde deur gebeurt. Door te werken met het opendeurenbeleid bieden we kinderen meer ruimte om op ontdekkingstocht te gaan en eventueel met andere kinderen buiten de eigen groep te spelen.

Ons opendeurenbeleid houdt in:

Ja, echter met name binnen de Kidzclub. (Zie pedagogisch beleid BSO).

Binnen de Don Boscostraat is er bij de dagopvang groepen niet structureel sprake van een open deurenbeleid. We hanteren wel een beleid rondom de intellectuele wandeling. Hierover kunt u hieronder meer lezen.

Bij de volgende (spel)activiteiten verlaten de kinderen de stamgroep:

Binnen het Spil van de Don Boscostraat is de intellectuele wandeling een standaard begrip en geeft kinderen (en ouders) de mogelijkheid om spontaan bij een andere groep te gaan kijken. Dat betekent bijvoorbeeld dat kinderen die gebruik maken van de peutergroep ook bij de Kidzclub kunnen spelen in overleg met de medewerkers van de andere groep. De zorg voor het kind wordt op dat moment tijdelijk overgedragen. Ook binnen andere groepen is deze wandeling mogelijk. De intellectuele wandeling is een standaard begrip binnen de Montessori-pedagogiek en wordt niet gekoppeld aan vaste spelactiviteiten, maar aan de initiatieven van het kind. Voor onze babygroepen geldt dat er een kleine babytuin beschikbaar voor de kinderen om in te spelen. Daarnaast kan er ten alle tijden gebruik gemaakt worden van de aangrenzende grotere peuterspeelplaats. Dit is met name van toepassing voor de dreumesen in de babygroep.

Als kinderen de stamgroep verlaten, dan is dat als volgt geregeld:

Kinderen worden begeleid door een voor hen vertrouwde pedagogisch professional.

Extra opvang afnemen

Ouders hebben bij ons **wel** de mogelijkheid voor het afnemen van extra opvang.

Kinderen komen meestal op vaste dagen naar de dagopvang. Dat is belangrijk voor de stabiliteit van de groepen, het veilige en vertrouwde gevoel van de kinderen en daarmee de pedagogische kwaliteit.

Soms kan het voorkomen dat ouders extra opvang nodig hebben. Aan extra opvang afnemen zijn spelregels verbonden. Ouders kunnen [die regels](#) vinden op de website.

Inzet pedagogisch beleidsmedewerker/coach

Volgens de Wet Kinderopvang moet er per locatie vijftig uur per jaar beschikbaar zijn voor pedagogisch beleid en tien uur per fte voor coaching. De pedagogisch beleidsuren zijn bestemd voor de totstandkoming en uitvoering van beleidsvoornemens (zie pedagogische kwaliteit, onze focus voor dit jaar). De coachinguren worden ingezet om pedagogisch professionals te coachen bij hun werkzaamheden.

Het wettelijk kader voorschoolse educatie vraagt een extra inzet van pedagogisch beleidsmedewerkers. Het betreft tien uur per VE-geïndiceerd kind. Die uren worden direct ingezet op de locatie, voor coaching van medewerkers of voor pedagogische of VE-beleidsontwikkeling.

Bovenstaande uren hebben we als volgt verdeeld, waarbij alle medewerkers (inclusief flexmedewerkers en invallers) minimaal eenmaal per jaar coaching ontvangen. De uren zijn vastgesteld op peildatum 1 januari.

Vormgeving pedagogische beleidsvoornemens	Minstens 50 uur door de locatiemanager
Vormgeving coaching van medewerkers	22,82 x 12 uur = 273, 84 uur voor pedagogisch coach (incl. Dagopvang en BSO Don Boscostraat 2)
Vormgeving van de verhoging kwaliteit van de voorschoolse educatie	Aantal kinderen op peildatum 01 januari 2023: 15 150 uur per jaar pedagogisch coach

Coaches verdelen hun uren over bijvoorbeeld werkoverleg, kind-besprekingen, inspiratiebijeenkomsten, samen formuleren van pedagogische doelen, evaluatie van pedagogische doelen en coaching on the job met teams. Coaches en managers streven gezamenlijk naar een zo efficiënt mogelijke inzet.

VE-opleidingsplan

Pedagogisch professionals moeten hun VE-kennis en -vaardigheden jaarlijks onderhouden. We stellen ieder jaar een opleidingsplan op en voeren dat uit. Na afloop evalueren we het plan, de uitvoering en de behaalde doelstellingen. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Werken met programma's voor voorschoolse educatie.
- De ontwikkeling stimuleren van het jonge kind, in het bijzonder op de gebieden van taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De ontwikkeling volgen van peuters en het aanbod van voorschoolse educatie daarop afstemmen.

- Ouders betrekken bij het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen.
- De voorschoolse educatie inhoudelijk laten aansluiten op de vroegschoolse educatie vanaf 4 jaar én zorgdragen voor een zorgvuldige overgang van voorschoolse naar vroegschoolse educatie.

960 VE-uren verdelen in de periode van 2½ tot 4 jaar

Onderstaande tabel laat zien hoe we de 960 VE-uren op onze locatie verdelen over de dagen en weken. Het VE aanbod omvat niet meer dan 6 uur per dag.

Aantal VE-uren per week	Aantal dagen per week	Aantal weken per jaar	Tijden per week
16 uur Play en Meet groep	4 dagen	40 weken	Van 8.30 tot 12.30 (ma-di-do-vr)
Minimaal 16 uur Blauwe Kubus Gele Kubus	Minimaal 3 dagen	52 weken	8:30 –18:30 8:30 – 13:00 of 13:00 –18:30 uur (ma-di-wo-do-vr)

Onze VE-methode

De VE-methode geeft ons inspiratie en houvast bij het vormgeven van ons VE-beleid. We gebruiken de methode om de ontwikkeling van kinderen gestructureerd en samenhangend te stimuleren.

Onze locatie werkt volgens de Montessori Visie

Korte beschrijving van de methode

VE in de praktijk:

De wijze waarop de ontwikkeling wordt gestimuleerd; in het bijzonder op de gebieden **taal, motorisch, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling**. Wij zorgen ervoor dat kinderen in aanraking kunnen komen met de doelen van Stichting Leerplanontwikkeling (SLO). In bovenstaand VE-programma sluiten we aan bij de ontwikkeling van kinderen met bijzondere aandacht voor taal, rekenen en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Ontwikkelingsgebieden

In de ontwikkellijnen zijn de volgende domeinen uitgewerkt:

- taal: mondelinge taalvaardigheid, ontluikende en beginnende geletterdheid
- rekenen: getallen, meten, meetkunde
- sociaal-emotionele ontwikkeling: zelfbeeld/identiteit, zelfstandigheid, sociaal gedrag/sociale vaardigheid, werkhouding en concentratie

- motoriek: groot (zoals lopen, klimmen, springen en gooien), klein (zoals bouwen, tekenen, knippen, vouwen en een potlood vasthouden)

De kenmerkende visie op de voorschoolse educatie en de wijze waarop deze te herkennen is in het aanbod van activiteiten.

Voorschoolse educatie (VE) heeft als doel onderwijsachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen en waar nodig effectief te bestrijden. Dit doen we door in samenwerking met partners en gemeenten te werken aan het welbevinden en de betrokkenheid van onze kinderen. Als middel hierbij zetten we een VE-programma in. Het aanbod aan activiteiten komt voort uit kind- en groepsobservaties en wordt bijgesteld volgens de Plan-Do-Check-Act-cyclus.

VE-programma:

Wij werken volgens de principes van Montessori en sluiten daarmee naadloos aan op de Montessorischool. Een verantwoorde voorbereide omgeving (met daarin hoeken voor alle ontwikkelingsgebieden) vormen de basis voor onze werkwijze. Wij gaan uit van de vraag van het kind "help mij het zelf te doen", waarin de vraag om zelfstandigheid zit opgesloten. De pedagogisch professionals zijn bescheiden en op de achtergrond en volgen de kinderen. Alles wat het kind zelf kan mag het zelf doen. Dit leidt tot intrinsieke motivatie om zelfstandig werk en spel te kiezen, al vanaf heel jonge leeftijd. Het kind bepaalt zelf waarmee, met wie, waar, hoe lang en hoe vaak het met materiaal bezig wil zijn. N.a.v. gerichte observaties bieden de pedagogisch professionals materialen en activiteiten aan in de zone van de naaste ontwikkeling. Het montessori materiaal is zelflerend, dus het kind kan zonder inmenging van de volwassenen tot nieuwe inzichten komen. Het materiaal bevat meerdere leerniveaus en deze worden met behulp van de pedagogisch professionals onderzocht.

De wijze waarop de ontwikkeling wordt gestimuleerd; in het bijzonder op de gebieden taal, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling. Wij zorgen ervoor dat kinderen in aanraking kunnen komen met de doelen van Stichting Leerplanontwikkeling (SLO). In bovenstaand VE-programma sluiten we aan bij de ontwikkeling van kinderen met bijzondere aandacht voor taal, rekenen en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

De wijze waarop de ontwikkeling wordt gevolgd en de wijze waarop op het aanbod wordt afgestemd:

Op deze locatie volgen we de ontwikkeling van kinderen aan de hand van KIIK:

De wijze waarop de ouders worden betrokken bij het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen:

We betrekken ouders bij het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen door eens per 52 weken met hen in gesprek te gaan. Tijdens dit gesprek bespreken de mentor en de ouders de stand van zaken, evalueren de acties op de locatie en thuis en maken nieuwe afspraken voor de komende periode. De afspraken worden genoteerd in een kind dossier. We introduceren de thema's waarmee we werken aan de ouders. We geven ouders tips over dingen die ze thuis kunnen doen, bijvoorbeeld welke boekjes ze kunnen lezen of welke liedjes ze kunnen zingen. Ouders mogen tijdens het breng- en haalmoment even meedraaien op de groep om te kunnen ervaren hoe de ontwikkeling van kinderen gestimuleerd kan worden.

Het inrichten van een passende ruimte waarin voorschoolse educatie wordt verzorgd en het beschikbaar stellen van passend materiaal.

In elk lokaal zijn hoeken aanwezig waarin een kenmerkend domein van ontwikkeling te herkennen is, bijvoorbeeld een leeshoek, bouwhoek of huishoek. Middels de scanning op welbevinden en betrokkenheid krijgen we inzicht in de ontwikkeling van de kinderen, beoordelen we of de omgeving rijk en uitdagend genoeg is en voeren we aanpassingen door indien nodig.

De wijze waarop vorm wordt gegeven aan de inhoudelijke aansluiting tussen VE en de hieruit volgende zorgvuldige overgang.

Twee keer in het jaar maken wij een groepsoverzicht, dit vullen tussendoor aan. In het groepsoverzicht beschrijven wij bij ieder kind hoe wij hem/haar extra kunnen stimuleren. Vanuit dit groepsoverzicht maken wij een themaplan. In het themaplan beschrijven wij welke doelen we willen behalen en welke activiteiten/werkjes wij gaan aanbieden. We beschrijven ook doelen voor het individuele kind, indien nodig.

We werken met de thema's volgens de seizoenen; zomer, herfst, winter en lente en feestdagen. Deze thema's worden onderverdeeld in subthema's. Subthema's zijn bijvoorbeeld de zomer, een subdoel vervoer, vakanties en buiten. De winter heeft bijvoorbeeld het sub thema, kerst en ziek zijn.

Pedagogisch professionals halen inspiratie uit de thema-avonden en kunnen daarna aan de slag met de themaplannen betreffende het seizoen. Tijdens de thema-avonden zijn alle pedagogisch professionals van de peutergroepen aanwezig. De pedagogisch coach sluit ook aan bij deze avonden. Er zijn 4 thema-avonden in het jaar en deze zijn gericht op de seizoenen. We starten de thema-avonden met evalueren van het vorige thema. De evaluatie beschrijven we in het themaplan van KJK. Tijdens deze avonden geven we een gezamenlijke terugkoppeling van de evaluaties en we nemen de tips en tops mee naar volgend jaar.

De rest van de thema-avond delen we ideeën en inspireren elkaar, samen maken we een themamap. De activiteiten worden gekoppeld aan één of meerdere ontwikkelingsgebieden. De thema-map ligt per thema op iedere groep. Zo kan iedere pedagogisch professional kijken welke activiteiten hij/zij doorgaans wil aanbieden.

Op de groep kunnen kinderen worden gestimuleerd om zoveel mogelijk zelf te doen. Er zijn werkjes in de kast die de kinderen zelfstandig kunnen pakken en doen. Wij zorgen ervoor dat de werkjes aangevuld en netjes klaarliggen voor het volgende kind. Gedurende de dag zingen we liedjes en lezen we vele boekjes. Ook tijdens kringmomenten en kleine groepsactiviteiten geven we extra aandacht aan het thema. Dit doen we door te zingen, spelletjes aan te bieden, boeken te lezen en met elkaar in gesprek te gaan.

Specifieke VE-eisen in onze gemeente

Deze extra eisen stelt onze gemeente aan VE:

In het pedagogisch plan is (zo concreet en toetsbaar mogelijk) de wijze waarop onze locatie voldoet aan de VE-eisen van de gemeente Eindhoven. De voorschool handelt in de praktijk conform de beschreven wijze waarop integratie van peuters met en zonder indicatie wordt bevorderd.

In het dagelijks werk met spelende kinderen zorgen pedagogisch professionals ervoor dat kinderen met en zonder een vve indicatie elkaar zo regelmatig mogelijk kunnen ontmoeten, samenspelen en communiceren. De speelomgeving is verdeeld in verschillende voor alle kinderen uitnodigende speelhoeken en speelplekken (rijke uitdagende omgeving). Deze speelhoeken zijn geschikt om met drie of vier kinderen naast of met elkaar te kunnen spelen. Elk dagdeel is er volop ruimte voor het vrije spel van kinderen (ruimte voor initiatief), waarbij pedagogisch professionals regelmatig meespelen of het kinderspel begeleiden voor het verrijken van taal of spel, of om het spel van een aantal kinderen aan elkaar te verbinden. Naast het vrij, begeleid of geleid spel is er elk dagdeel een activiteit met de grote groep. Werken in de grote groep gekoppeld aan een activiteit wordt niet standaard ingezet. Dit is afhankelijk van de groep (betrokkenheid). Met zijn allen samen zingen, een verjaardag vieren, een spelletje spelen zorgt voor een andere manier van verbinding en leren van elkaar. Verder plannen pedagogisch professionals proberen regelmatig spel/activiteiten voor kleine groepjes kinderen. De groepjes worden bewust samengesteld. Door de voorbereiding en begeleiding van pedagogisch professionals bij deze kleine groepsactiviteiten is er volop aandacht voor elkaar en uitwisseling tussen kinderen mogelijk (zien wat de ander doet, nadoen van elkaar, praten over wat je doet, altijd in dialoog). Voor groepen waarbij alle kinderen een vve indicatie hebben zijn de genoemde onderdelen nog steeds van groot belang. Want ook kinderen met een vve indicatie leren van elkaar en de pedagogische professionals.. Naast deze manieren van aandacht voor integratie van kinderen met en zonder vve indicatie is de integratie in de groep ook afhankelijk van de diverse situaties van locaties.

Op onze locatie zitten enkele kinderen met een VE indicatie op de peuterdagopvanggroep de Gele Kubus en de Blauwe Kubus. De Play & Meet groep zitten bijna alleen maar VE geïndiceerde kinderen. Om de integratie van VE en niet VE geïndiceerde kinderen te bevorderen, wordt het volgende ingezet:

De Play en Meet groep speelt op dinsdag buiten bij de Gele Kubus en op donderdag en vrijdag buiten bij de Blauwe Kubus. Zo kunnen de kinderen elkaar ontmoeten. 1x Per week gaat er 1 PPer met een paar kinderen naar de Blauwe Kubus. Zij gaan bij de Blauwe Kubus in de kring en komen even tijdens het vrij spelmoment.

Door deze extra mogelijkheden willen wij de interactie tussen de kinderen stimuleren. Om het leren van elkaar en de ontwikkeling van taal te stimuleren en te bevorderen.

Specifieke VE-eisen in onze gemeente

Deze extra eisen stelt onze gemeente aan VE:

Gemeentelijke VE criteria voor voorschoolse instellingen in Eindhoven

Nr.	Omschrijving	Hersteltermijn
1	De voorschool voldoet aan de wettelijke vereisten.	Zoals vastgelegd in beleidsregels.
2	De voorschool verzorgt VE peuteropvang op vaste momenten waarin kinderen vanaf 2¼ jaar in een horizontale groepssamenstelling deelnemen.	2 maanden
3	Het te verzorgen VE aanbod heeft een omvang van acht uur per week voor niet-geïndiceerde peuters en zestien uur voor geïndiceerde peuters gedurende maximaal 40 schoolweken. De acht uur wordt aangeboden op minimaal twee dagen per week en maximaal zes uur per dag, de zestien uur op minimaal drie dagen per week en maximaal zes uur per dag.	1 maand
4	De voorschool hanteert een op het leerlingvolgsysteem van de basisschoolpartner afgestemd kindvolgsysteem.	2 maanden
5	Er worden beredeneerd aantoonbaar* op de individuele ontwikkeling gerichte activiteiten aangeboden, waarbij gewerkt wordt aan de vier ontwikkelingsdomeinen zoals beschreven door SLO (sociaal-emotioneel, taal, rekenen, motoriek).	2 maanden
6	Er worden beredeneerd aantoonbaar* op groepsniveau gerichte activiteiten aangeboden, waarbij gewerkt wordt aan de vier ontwikkelingsdomeinen zoals beschreven door SLO (sociaal-emotioneel, taal, rekenen, motoriek).	2 maanden
7	In het pedagogisch plan is (zo concreet en toetsbaar mogelijk) de wijze waarop integratie van peuters met en zonder indicatie wordt bevorderd (samen leren en spelen) beschreven. De voorschool handelt in de praktijk conform de beschreven wijze waarop integratie van peuters met en zonder indicatie wordt bevorderd.	3 maanden
8	Er is per SPILcentrum een actueel integraal ouderbeleidsplan voorschool/vroegschool. Indien een school niet aan bovenstaande verplichting voldoet, dient door de voorschool aangetoond te worden dat zij - van hun kant - voldoende inzet pleegt om tot een actueel integraal ouderbeleidsplan te komen.	2 maanden
9	De voorschoolse instelling heeft schriftelijk vastgelegd hoe pedagogische medewerkers met de aanvullend beschikbare voorbereidings- en evaluatietijd (voor- en nawerk) om dienen te gaan en handelen daar ook naar. Uit de schriftelijke vastlegging blijkt dat sprake is van planmatig (Plan-Do-Check-Act), op het verbeteren van de pedagogisch didactische aanpak gericht, handelen.	2 maanden
10	Het onderwijs is vanuit hun regie- en coördinatiefunctie aangewezen als eerst verantwoordelijke voor de pedagogisch didactische doorgaande lijn tussen voor- en vroegschool	2 maanden

	<p>het bieden van een SPILbrede ondersteuning die wordt gekenmerkt door één kind, één plan, één regisseur een Pedagogisch Educatief Raamplan SPIL (een vierjaarlijks te actualiseren SPILbreed samenwerkingsplan), een jaarplan SPIL en een VE verbeterplan.</p> <p>Dit leidt tot de volgende eis voor een voorschool: Er is sprake van een vastgelegde samenwerking met een SPILcentrum of basisschool.</p> <p>De voorschool kan deze samenwerking aantonen via bovengenoemde plannen. Indien een school niet aan bovenstaande verplichting voldoet, dient door de voorschool aangetoond te worden dat zij - van hun kant - voldoende inzet pleegt om tot deze samenwerking te komen.</p> <p>Een standalone voorschool heeft een samenwerkingsovereenkomst met één of meerdere scholen voor minimaal 50% van de instromende kinderen en beschrijft minimaal de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>i. de wijze waarop het VE programma, het kindvolgsysteem en het VE beleid op elkaar aansluiten,</i> <i>ii. wijze waarop een 'warme' overdracht wordt gerealiseerd,</i> <i>iii. wijze waarop tussentijds terugkoppeling kan plaatsvinden,</i> <i>iv. wijze waarop de kwaliteitsmanager van de organisatie deel kan nemen aan specifiek zorgoverleg,</i> <i>v. frequentie en wijze waarop de samenwerking geëvalueerd wordt.</i> <i>vi. de wijze waarop aandachtspunten uit inspecties worden afgestemd.</i> 	
11	De pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschool (per 1 januari 2022 wettelijke verplicht) heeft een erkende VE basistraining succesvol afgerond, of volgt aantoonbaar een erkende VE basistraining.	2 maanden

*dit blijkt uit observaties, uit schrift en uit dialoog tussen voorschool en GGD-inspecteur.

Bijlage 1.

De ontwikkelingsgebieden op een rij

Alle ontwikkelingsgebieden hangen met elkaar samen en zijn even belangrijk. Bij Wij zijn JONG willen we kinderen brede ervaringen op laten doen, zodat ze zich kunnen ontwikkelen tot creatieve denkers en doeners. Die ontwikkeling is voortdurend aan de gang. En alle stappen die de kinderen zetten, doen ertoe voor ons. Lees de voorbeelden per ontwikkelingsgebied en zie de kinderen groeien – van 0 tot en met 12 jaar en ouder.

De acht ontwikkelingsgebieden:

1. **De emotionele en sociale ontwikkeling.** Van goed in je vel zitten, je veilig voelen en welbevinden naar vertrouwen hebben in jezelf en anderen, samenzijn, samen spelen, belangstelling hebben voor elkaar, samen genieten, samen delen, keuzes maken, plannetjes maken en terugkijken, troosten en getroost worden, samen vieren, samen regels maken, afspraken nakomen, onenigheid oplossen, opkomen voor jezelf en de ander, je identiteit vormen door vergelijking, verantwoordelijkheid voor elkaar dragen, participeren, anderen accepteren en met anderen omgaan, competitie, genieten van elkaar, samenwerken, etc.
2. **De motorische ontwikkeling.** De grote en de kleine motoriek. Van het pakken van je voetje naar om kunnen draaien, kruipen, lopen, balanceren, de bal rollen, strepen zetten met de kwast, een autootje laten rijden, een trein vastmaken, lopen over een streep, fietsen, dansen, schrijven, fluiten, voetballen, turnen, bouwen met fijne materialen, etc.
3. **Taal en communicatie/taalvaardigheid.** Van horen, huilen, kijken en brabbelen, naar luisteren, praten, een gesprek voeren, rijmen, lezen, schrijven, gedichtjes maken, verhalen bedenken en informatie tot je nemen.
Taal is een middel om uit te drukken en met anderen te delen wat je ervaart, voelt, denkt of wilt. Taal omvat spraak, dus het beheersen van klanken. Bij passieve taal gaat het om het vlot verstaan van dialogen, opdrachten, liedjes, verhalen, toneelstukjes en filmpjes.
4. **Rekenprikkel.** Van 'daar pas ik wel tussen' naar meten van de hoogte, breedte en diepte. Van rekening houden met één eigenschap tegelijk naar rekening houden met meer eigenschappen. Van willekeurig tellen van de getallen 1, 2, 7, 5, 10 naar het uitrekenen van $4 \times 12 = 48$. Van drie blokken op elkaar zetten naar werken vanuit een bouwtekening tot er een kasteel staat. Van verschil voelen tussen zacht, hard, nat, droog, licht en zwaar naar onderscheid maken tussen kleuren, vormen, structuren, hoeveelheden, etc.
5. **Muzikale en beeldende expressie.** Van geluiden horen, muziek luisteren, beelden en bewegingen zien en maken naar zingen, dansen, tekenen, schilderen, kleien, kleuren, structuren zien, composities maken, etc.

6. **Morele ontwikkeling en begrijpen van de sociale wereld.** Van voelen dat we van je houden en dat je erbij hoort naar voelen en weten dat je wordt gewaardeerd, nadenken over wat wel en niet mag en waarom, nadenken over wat een 'goed' mens is, nadenken over de verschillen tussen mensen, respecteren van anderen, etc.
7. **Verstandelijke ontwikkeling/denkontwikkeling.** Van doen, ervaren en ontdekken naar steeds meer concrete kennis van de mens en de wereld om je heen, abstracte begrippen, filosofische wijsheden, begrijpen van de fysische wereld – van zandkorrel tot sterrenstelsel – en de levende natuur, begrijpen hoe voorwerpen zich gedragen in allerlei situaties en combinaties met elkaar (bijvoorbeeld het effect van water op papier), de effecten van handelingen op objecten kunnen voorspellen (bijvoorbeeld hoe de bal gaat rollen), vertrouwd raken met allerlei technische toepassingen, etc.
8. **Zelfsturing en ondernemingszin.** Van willekeurig exploreren naar bewust voor je spel kiezen. Van weten wat je wilt naar initiatief nemen en stappen zetten om je doel te bereiken. Van met wilskracht iets oppakken, doelen stellen en keuzes maken naar scenario's voor acties verzinnen, afstand kunnen nemen en leren uit ervaring. Van leren omgaan met moeilijkheden en obstakels naar problemen oplossen.

Bijlage 2.

Gebruikte literatuur

Boonstra, M. & IJ. Jepma (2016). *Lerenderwijs. Samenwerken aan pedagogische kwaliteit in de kinderopvang*, Springer Media B.V.

Fukkink, R., redactie (2017). *Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang*. BKK. Bohn Stafleu van Loghum, Houten.

GGD GHOR Nederland & Nederlands Jeugdinstituut (NJI), *Veldinstrument observatie pedagogische praktijk kindercentra en peuterspeelzalen december, 2014* Utrecht.

Hoex, J., (2010). *Een solide basis voor positief jeugdbeleid*. Nederlands Jeugdinstituut.

ISSA, VBJK, Mutant (2016) *Europees kader voor kwaliteit (*Nederlandse samenvatting) - European Quality Framework ECEC/ EQF*.

Keulen, van, A., Leseman, P., Wanningen, K. & Kool, C. (2015). *Kwaliteitskader voor educatie van het jonge kind*. Nuvoorlater.nl

Keulen, A. van & E. Singer (2012), *Samen verschillend. Pedagogisch kader diversiteit in kindercentra 0-13 jaar*. Reed Business, Amsterdam.

Laevers, F., Silkens, K., & Declercq, B. (2020). *Ervaringsgericht werken in de voorschoolse kinderopvang*. Lannoo.

Laevers, F., Buyse, E., Daems, M. Declercq, B. (2016). *Welbevinden en Betrokkenheid als toetsstenen voor kwaliteit in de kinderopvang* (Uitgave kennisdossier kinderopvang BKK). Utrecht: BKK.

Landelijk Pedagogenplatform Kindercentra (2017). *Bouwstenen voor een pedagogisch kwaliteitskader Kinderopvang*.

Leseman, P., Veen, A. redactie (2016). *Ontwikkeling van kinderen en relatie met kwaliteit voorschoolse instellingen. Resultaten uit het pre-COOL cohortonderzoek*. Kohnstamm Instituut.

Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek. (2009). *De NCKO kwaliteitsmonitor*. SWP.

Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek. (2012). *De kwaliteitsmonitor BSO*. SWP Amsterdam.

Riksen -Walraven, M. (2000). *Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang*. Vossiuspers AUP, Amsterdam.

Schreuder, L., M. Boogaard, R. Fukkink & J. Hoex (2011), *Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar*. Reed Business, Amsterdam.

Singer, E., & De Haan, D. (2021)). *Speels, liefdevol en vakkundig*. SWP.

Singer, E. & L. Kleerekoper (2009), *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. Elsevier gezondheidszorg, Maarssen.

Singer, E., Van Keulen, A., Saiz, A. B., & Roetman, A. (2012). *Samen verschillend*. Reed Business Education.

Strik, A., Schoemaker, J., (2018) *Interactievaardigheden. Een kindvriendelijke benadering*. Bon Stafleu van Loghum, Houten.

